

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr. K. SCHILDER, Kampen.

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. H. Bergema, Karoemi; Dr. F. A. den Boeft, Rotterdam; Dr. E. T. v. d. Born, Heemstede; Mr. A. Bouman, Rotterdam; Ir. B. ter Brugge, Almelo; Dr. K. J. Cremer, Kampen; Mevr. W. Cremer-de Vries, Kampen; Dr. R. J. Dam, Kampen; Dr. A. C. Drogendijk, Dordrecht; Dr. D. v. Dijk, Groningen; Drs. D. J. Galle, Kampen; Mevr. G. Gillhuis-Smitskamp, Mijdrecht; Dr. J. H. Hagenbeek, Zwolle; Dr. J. van Herken, Ermelo; Dr. B. Holwerda, Amersfoort; A. Janse, Biggemark; Dr. P. Jasperse, Leiden; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. J. L. Koole, Vreeland; Dr. E. D. Kraan, Vlaardingen; A. Kulper, Utrecht; Dr. J. v. d. Linden, Poerworedjo; Dr. S. O. Los, 's-Gravenhage; Mevr. C. E. Th. Luijkemaar Francken-Schreuder, Rotterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. H. Mulder, Deventer; Dr. A. Ringnalda, Ermelo; P. J. Risseuw, 's-Gravenhage; C. Rijnsdorp, Rotterdam; A. Schilder, 's-Gravenhage; Dr. G. K. Schoep, 's-Gravenhage; Dr. R. Schippers, Wanswerd; Dr. J. Smelik, 's-Gravenhage; Dr. H. Smilde, Groningen; Drs. H. Smitskamp, 's-Gravenhage; Dr. N. Streefkerk, Wollega; D. Stroo, Bussum; J. Strikwerda, Zeist; Prof. Dr. C. van Til, Philadelphia Pa.; Dr. C. Veenhof, Haarlem; Drs. M. B. v. 't Veer, Groningen; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. M. Vreugdenhil, Meliskerke; Dr. F. de Vries, 's-Gravenhage; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. H. J. Westermink, Leiden; Dr. D. K. Wicnga, Capelle a. d. IJssel; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage; Dr. S. U. Zuidema, Solo.

Alle stukken bestemd voor de Redactie zende men aan:
Prof. Dr. K. SCHILDER, Vloeddijk 101, Kampen.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE N.V., Goes.
Telefoon No. 58. — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f.250 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f.750 en voor Ned.-Indië f.6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. — Losse nummers f.0.15.

INHOUD: Hoofdart.: De Barchembeweging. II. — Uit de Schrift: Uitverkoren, hetgeen niets is, Handel. 8:36. — Kerk. leven: De scheuring in Amerika. VI. De hereeniging der Chr. Geref. en Prot. Geref. Kerken, VI. Zelfstandigheid der Theol. Faculteit en der Theol. Hoogeschool. Dr. F. L. Rutgers en Jhr. Mr. A. F. de Savornin Lohman over het oude, Geref. kerkrecht, III. Moeten we altijd blijven wachten? Geen overbodig werk. De kleine Catechismus van Zach. Ursinus, II. — Even parkeren: Van ongenode gasten en van een milden gastheer. — Literatuur en kunst: Een theol. Bekenntnis roman. — Geestelijke adv.: Niet heelemaal juist. — Uit het pol. en soc. leven: Mythische vervorming. — Stemmen. — Perschoon. — Kerknieuws. — Bijlage: Heideb. Catechismus, blz. 137—144.

HOOFDARTIKEL

De Barchem-Beweging. II.

Nederland is één van de landen, waar de gedachten, te Woodbrooke uitgesproken, het eerst en het sterkst weerklink hebben gevonden. Dat dit geschieden kon is voor een belangrijk deel te danken aan het feit dat Dr. Rendel Harris als Directeur of Studies de ziel van Woodbrooke, ook in Nederland bekendheid had verkregen, getuige zijn reeds vermelde benoeming aan de Leidsche Universiteit. De geschiedenis van Woodbrooke bewijst dat Dr. Rendel Harris van zijn kant zijn best heeft gedaan om buitenlandse studenten naar Engeland te krijgen om eenigen tijd te Woodbrooke te komen studeren onder zijn leiding. En de man die aangewezen werd voor de bezetting van een leerstoel aan de Leidsche Universiteit heeft in de eerste jaren van zijn verblijf te Woodbrooke geregeld Leidsche studenten onder zijn gehoor gehad. In enkele jaren was dit aantal zoo toegenomen dat men er aan denken kon om degenen die in Engeland geweest waren voor korter of langer tijd, in Nederland in een aparte organisatie samen te brengen, om het bezit dat men verkregen had te bewaren en zoo mogelijk aan anderen door te geven.

Zoo komen op 8 Dec. 1908 verschillende oud-Woodbrookers bijeen in Holland en wordt de „Vereeniging Woodbrookers in Holland” een feit. Eenmaal zelfstandig geworden, worden aanstands plannen beraamd om de gedachten van Woodbrooke in wijder kring in Nederland bekendheid te geven. In 1910 wordt de eerste zomercursus voor oud-Woodbrookers gehouden, en in de circulaire die verzonden wordt om bepaalde personen uit te noodigen wordt gezegd, dat de deelnemers verwacht worden te komen „in oprecht verlangen naar God”.

In latere uitnodigingen zijn deze woorden steeds weer als grondslag genomen, aangevuld met uitspraken die „getuigen van de noodzaak van wederzijdschen eerbied, onderling vertrouwen en van het geloof, dat achter de dogmatische formulering van eigen geloofsovertuiging, hoe verscheiden die ook zijn mocht, een eenheid van zoeken en bezitten mogelijk was.”¹⁾

Opgericht in 1908 heeft de Vereeniging Woodbrookers in Holland thans dus haar 30-jarig bestaan achter zich. We kunnen dus over een vrij groote reeks van jaren den groei der vereeniging, de moeilijkheden waarmee ze heeft te kampen gehad en waarmee ze nog worstelt, nagaan.

Zoowel over den groei als over de moeilijkheden willen we in dit artikel enkele opmerkingen maken.

In ledental is de vereeniging goed gegroeid. Zij telt volgens het Jaarverslag 1938: 1157 leden, waaronder 816 gewone, 341 buitengewone.

Kwam men aanvankelijk bijeen te Barchem, waar een gebouwen-complex eigendom van de vereeniging is, bij den groei van de organisatie en vooral bij de splitsing in verschillende werkverbanden — waarover we in een afzonderlijk artikel hopen te spreken — is men er toe overgegaan ook andere plaatsen van samenkomst te zoeken. De Arbeiders-gemeenschap bracht gedurende de jaren 1920—1930 menschen tezamen te Barchem voor het bezoeken van cursussen en leergangen, dus in de gebouwen van de „moedervereeniging”, maar sedert Sept. 1931 bezit zij eigen gebouwen te Bentveld bij Haarlem, sedert 1937 te Kortehemmen in Friesland, terwijl de vereeniging Buitenbedrijf een gebouwencomplex bezit sinds 1937 te Noordwijkerhout in „de Vonk”.

In 1929 blijkt het gewenscht te zijn met het oog op de juiste vervulling van allerlei werkzaamheden een directeur te benoemen. Als zoodanig wordt aangewezen Dr. W. Banning. Behalve het administratieve werk heeft hij een belangrijk aandeel in de geestelijke leiding en den uitbouw van de vereeniging. Dr. Banning, die directeur is van de Vereeniging Woodbrookers in Holland, is tegelijk voorzitter van de Arbeidersgemeenschap.

De Vereeniging heeft jarenlang een eigen orgaan gehad in „Barchem-bladen”. Dit blad is voor enkele jaren samen gesmolten met de „Smidse” en verschijnt nu onder den naam „Het Kouter”.

Elk jaar verschijnt een Jaarboekje, waarin verslagen voorkomen van de gehouden cursussen, van de werkzaamheden van de diverse werkverbanden, terwijl ook een ledenlijst is opgenomen.

Over de moeilijkheden, die zich in de dertig jaren van het bestaan van de Barchem-beweging hebben doen gelden, moeten we wal uitvoeriger zijn, omdat ze in verband staan met de eigenaardige positie die de Barchem-beweging in Holland wil innemen. Deze moeilijkheden hebben vooral betrekking op twee kwesties.

In de eerste plaats is er het probleem om op den grondslag van de vereeniging personen van geheel verschillende overtuiging te doen samenkomen. En dat niet maar voor één keer, maar voor meerdere cursussen, opdat een geregelde uitwisseling van gedachten gewaarborgd zal zijn.

Als de vereeniging eenmaal tot ontwikkeling gekomen is, komt het op de cursussen al heel spoedig voor den dag dat het „rechtzinnige element” zoo goed als niet te Barchem vertegenwoordigd is. In „Richtlijnen voor leven en werken der Vereeniging Woodbrookers in Holland” wordt dit ronduit toegegeven. „De bedoeling van dit geschriftje kan niet zijn historie te schrijven. Daarom wordt hier alleen gewezen op het feit, dat de ontwikkeling van het geestesleven in ons vaderland en voor een deel ook den groei der vereeniging tot gevolg hadden, dat al spoedig zoowel de buitenkerkelijken als de meer vrijzinnig protestants georiënteerden de meerderheid onzer leden uitmaakten.”²⁾

Dan komt voor het bestuur van de Vereeniging de zorg hoe ze rechtsche elementen toch naar Barchem zal kunnen trekken. Het bestuur zoekt voortdurend contact met sprekers van „orthodox-protestantsche huize”, vermoedelijk in de hoop dat de aanwezigheid van deze sprekers ook andere menschen naar Barchem zal kunnen lokken. De meeste van deze sprekers komen echter niet. De Richtlijnen gewagen althans nog eens weer van vele mislukte pogingen.

In den loop der jaren heeft het bestuur van de Vereeniging dus vele stappen gedaan om op den grondslag van de vereeniging menschen uit verschillende kringen samen te brengen en daarnaast zijn uit diverse vrijzinnige organisaties steeds weer pogingen ondernomen, om het contact met de Barchem-beweging te verstevigen.

Het Geweten.

Nu weet men, hoe de meeste predikanten en onderwijzers gewoon zijn dit woord zóó uit te leggen, dat het zou zijn saamgesteld uit ga, hetzelfde voorwoordde, dat we in gebuur, gewoot enz. bezitten, en dat beteekent samen; en uit weten. Geweten zou dan beteekenen: iets wat men met een ander saam weet, en in casu hetgene de ziel saam met God weet....

Het deed ons daarom genoegen te zien, dat het Nederl. Woordenboek met deze veronderde afleiding breekt en een andere betere aan de hand doet....

Geweten beteekent volgens deze afleiding; het weten, de wetenschap, die men omtrent de zedelijke hoedanigheid van een handeling, gezegde of gedachte heeft....

Het verblijdt ons, dat deze betere en juiste afleiding geheel de Gereformeerde opvatting van het geweten bevestigt, als zijnde niet een vermogen, noch ook een stem in ons, en zelfs geen hebbelijkheid, maar alleen een daad of acte van kennismaking, waardoor wij ons bewust worden van het zedelijk oordeel, dat naar de mate van onze zedelijke kennis, over onze gedachten, onze woorden, onze handelingen en heel onze persoon te vallen zij.

Dr. A. KUYPER.

„De Heraut”, No. 579, 27 Januari 1889.

„Het bestuur komt zelf echter bij het dertig jarig bestaan tot deze conclusie: „Wanneer we nu het geheel onzer vereeniging aanzien, dan blijkt uit het karakter der verschillende werkverbanden, en uit het jaarlijksche zomercursus-programma, dat er ontegenzeggelijk een veelzijdigheid van leven in haar tot ontwikkeling komt, ook al blijft het te betreuren, dat we den invloed en den geest onzer vereeniging niet kunnen doen uitgaan over een veel grooter en rijker geschakeerd geheel van menschen.”³⁾

Nu mag men over deze conclusie nog zoo gunstig denken, duidelijk is in elk geval, dat van den oorspronkelijken opzet om personen van de meest uiteenlopende godsdienstige overtuiging te Barchem samen te brengen op een grondslag, waarmee ieder zich zou kunnen vereenigen, practisch niets is terecht gekomen. De vrijzinnige elementen hebben elkaar in hun diverse schakeeringen te Barchem gevonden, maar andere groepen hebben of den weg erheen nimmer bewandeld of ze zijn haastig teruggekeerd, toen ze zich een weinig in die richting hadden begeven.

De tweede kwestie die vooral in de laatste jaren de gemoederen te Barchem hevig in beweging gebracht heeft, staat in verband met de politiek. „Welkom zouden zijn te Barchem — zoo werd bij de oprichting uitgesproken — ook uiteenlopende politieke richtingen, mits men zoeken wilde in wederzijdschen eerbied naar het in de diepte verbindende.”⁴⁾

Op dit punt is het tot een scherp conflict gekomen tusschen het autoritair en het democratisch element. Beiden zijn te Barchem vertegenwoordigd geweest. Jarenlang kon men betrekkelijk vreedzaam met elkander samen leven, omdat over de verhouding tusschen deze twee groepen, in Nederland althans, niet veel werd geschreven en gesproken. In de laatste jaren is hier evenwel een aanzienlijke verandering in gekomen. De ontwikkeling der wereldgebeurtenissen kwam ook ter sprake in de kringen der Vereeniging. En zoo kwamen de moeilijkheden van alle kanten opzetten. Het religieus-socialistische element was echter in de laatste jaren steeds sterker geworden. Men denke aan de positie van den directeur: Dr. W. Banning.

Na eindeloze besprekingen met verschillende bestuursleden is op de ledenvergadering in 1938 een motie aangenomen van den volgende inhoud: „Men moet geen poging doen om menschen, die niet met elkaar blijken te kunnen samenwerken, daartoe toch te bewegen.” Als gevolg van deze motie is toen één van de redacteurs uit de redactie van het tijdschrift „Het Kouter” betreden. Tevens heeft het bestuur zich toen nader over dit

3) a.w. pag. 7.

4) Ons werk, pag. 8.

1) Richtlijnen, pag. 3.

2) a.w. pag. 6.